

Statsfængslet Møgelkærs historie

Fra herregård til fængsel

Møgelkærs historie er meget lang.

Allerede omkring 1408 skænkede ridder Jacob Kalv Kjærsgård til Roskilde gården til bisp Peter Jensen Padehat.

Gården som oprindeligt hed Kærsgård har efterfølgende haft en meget lang række ejere.

I 1939 købte staten Møgelkær for at indrette den til ungdoms- og arbejdslejr. Lejren åbnede i 1941. Tæt på en fjerdedel af de mange arbejdsløse i 30-erne og under krigen var unge mellem 18 og 25 år, hvoraf mange var over 22 år. Man så heri et særligt alvorligt problem og satte ind med foranstaltninger mod ungdomsarbejdsløsheden blandt andet ved at give de unge adgang til arbejdslejr og højskoleophold. Møgelkær blev et led i et sådant socialt projekt – først som statsungdomslejr, siden som beskæftigelseslejr for langvarigt arbejdsløse, det vil sige personer der havde været ledige i ti sammenhængende måneder.

Da grev Bernadotte fik vristet tusinde af danske og norske krigsfanger ud af nazisternes dødslejre ved 2. verdenskrigs slutning, blev Møgelkær anvendt som karantænestation og opsamlingslejr for folk, som kom med de hvide busser tværs gennem krigszoner og bombardementer.

Den 1. juli 1945 overtog fængselsvæsnet Møgelkær, og fra den 15. november 1945 fik institutionen navnet "Straffelejren Møgelkær".

Som den første fængselsinspektør ankom Aude den 3. november 1945. De første uniformerede kom allerede den 14. maj 1945, og den 15. november 1945 bestod det uniformerede personale af: 2 Overbetjente, 4 inspektionsbetjente, 1 sygebetjent og 83 reservefængselsbetjente.

Klientellet

De første indsatte var varetægtsfanger. Det var 12 landssvigere, der kom fra Fredericia den 16. juni 1945. Den 11. december 1945 kom de første domfældte. Det var yngre landssvigere, der var idømt deres straf efter straffelovstillægget. Antallet af indsatte toppede i februar 1947 med 423 mand.

Den sidste landssviger blev løsladt den 23. juni 1950, og herefter blev anstalten indtil den 4. november 1954 benyttet som statsfængsel for unge tidligere straffede fængselsfanger.

Af praktiske grunde havde man i den første tid et blandet belæg af ungdomsfanger og et udvalgt klientel af førstegangsstraffede fængselsfanger, men fra september 1958 overgik anstalten til udelukkende at være ungdomsfængsel med en kapacitet på 92 pladser. Ved etableringen af "ungfængselsystemet" med en central modtagelsesafdeling på Københavns Fængsler fra januar 1961 var Møgelkær allerede et af de faste åbne ungdomsfængsler. Da systemet blev renoveret i begyndelsen af januar 1969 blev der indrettet en lokal modtagelsesafdeling på Møgelkær.

Den 1. december 1969 fik Møgelkær så status som stats- og ungdomsfængsel efter beslutning om, at der i en de bestående belægsbygninger skulle etableres en afdeling for mandlige afsonere idømt "almindelig frihedsstraf". Afdelingen husede hæfteafsonere indtil sommeren 1971, hvorefter den indtil sommeren 1973 blev benyttet til anbringelse af fængselsdømte med korte straffe.

I forbindelse med ophævelsen af særforanstaltningen "ungdomsfængsel" blev Møgelkær den 1. juli 1973 på ny statsfængsel og hæfteafdelingen blev retableret.

Bygningerne

De tilbageværende bygninger på Møgelkær, der stammer fra tiden som herregård, er bygget i 1861-62 med Ferdinand Meldahl som arkitekt og lensgreve C.E. Krag-Juel-Vind-Friis som bygherre i en enkel og tidløs stil. Hovedbygningen fra den tid anvendes nu som administrationsbygning, og de 2 tilbageværende længer fra avlsgården, der slap uskadt gennem en stor brand i 1947, er indrettet til værksteder og skole. I 1972 -73 blev der opført en ny belægningsbygning på det smukkeste beliggende areal nord- nordvest for det daværende institutionsområde. Der var tale om en standardbelægningsbygning med plads til 28 mand fordelt på 2 afdelinger.

Statsfængslet har efterfølgende fået flere nye og moderne bygninger.

Nyt fra udlandet – The Crum

Hvis du er på besøg på "Den grønne ø" er det værd at slå et smut forbi det nordlige Belfast for at besøge Nordirlands eneste tilbageværende fængsel fra Victoria-tiden.

The Crumlin Road Gaol - "The Crum"

Generalforsamling

Der er udsendt endeligt program til årets generalforsamling den 19. marts 2014 kl. 15.00 i Direktoratet for Kriminalforsorgens kantine, Strandgade 100, 1401 København K.:

OBS: direktoratet udleverer desværre ikke gæsteparkeringskort. Der må derfor findes alternativ parkering eller offentlig transport.

I forlængelse af generalforsamlingen bliver der mulighed for at høre Peter Fransen, som vil fortælle om Nyborg og besættelsestiden.

Årsskrift for 2013 vil blive udleveret i forbindelse med generalforsamlingen. Efterfølgende vil årsskriftet blive udsendt til de medlemmer, der har indbetalt kontingent for 2014.

Årsskriftet indeholder som sædvanlig en lang række spændende artikler. Her er en oversigt:

- *Formand William Rentzmanns forord*
- *At skrive fængselshistorie
ikke mindst om arbejdsdriften
Af Henrik Fode*
- *I Guds Faderlige varetægt
en fortælling om Kirkens Korshærs Arresthustjeneste i næsten 100 år
Af Bjarne Lenau Henriksen*
- *Statsfængslet i Nyborg 1913-2013
Af Peter Fransen*
- *"VOS SJOK-HØNS"
Et strejftog gennem fængselsselskabernes, fængselshjælpens og forsorgsselskabets historie og fælles institutioner
Af Mogens Madsen*
- *Fængselsforbundets i Danmark 1913-2013
Af Søren Federspiel*

Der vil som sædvanlig være mulighed for at indbetale kontingent kontant i forbindelse med generalforsamlingen.

Som tidligere år er det muligt at købe en lang række bøger om fængselshistoriske emner. Se i øvrigt boglisten på hjemmesiden. [Fængselshistoriske publikationer](#)

